

AARHUS
UNIVERSITY

Hvordan beregnes den kvælstofudvaskning, der ligger til grund for N retentionskortet 2024.

Christen Duus Børgesen.

Senior forsker, Ph.D

Institut for Agroøkologi, AU

AARHUS
UNIVERSITY

GEUS

Foto. Jens Bonderup Kjeldsen AU

N retentions kort. Angiver N udvaskningen og retentionen (N tilbageholdelsen/ omsætningen) fra marken til grundvand og til udløb til havet.

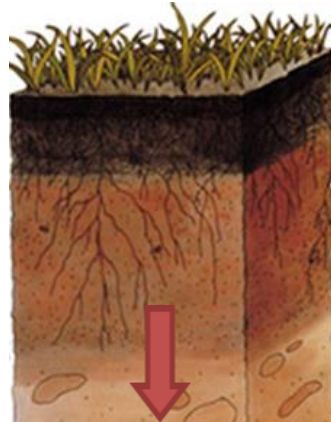
En del af den landsdækkende Kvælstofmodel.

Beregner nitratudvaskning fra marker med NLES5 modellen og med typetal for ikke landbrug (Byer, natur, skove, veje)

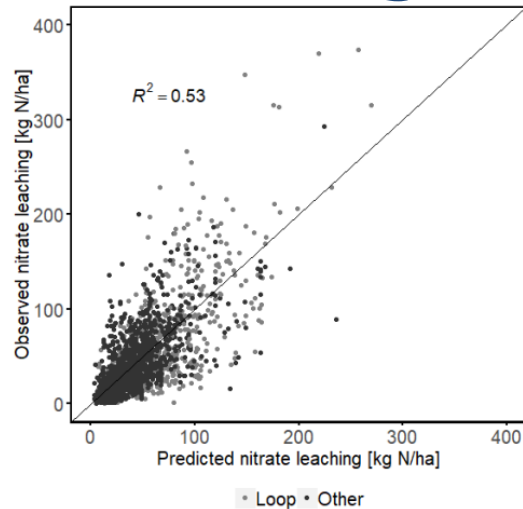

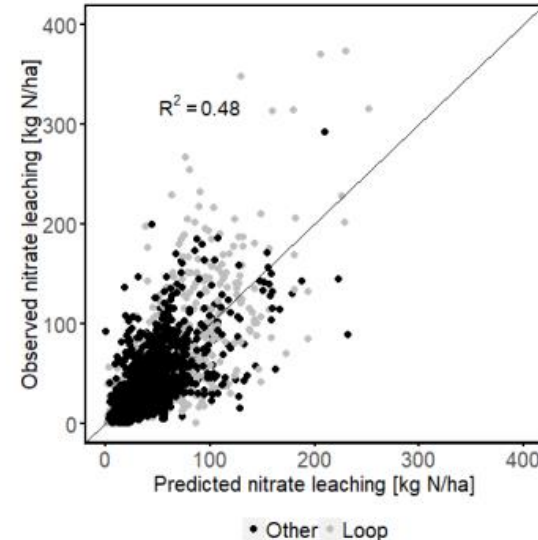
NLES5 bygger på målinger i marken (2053 markforsøg)

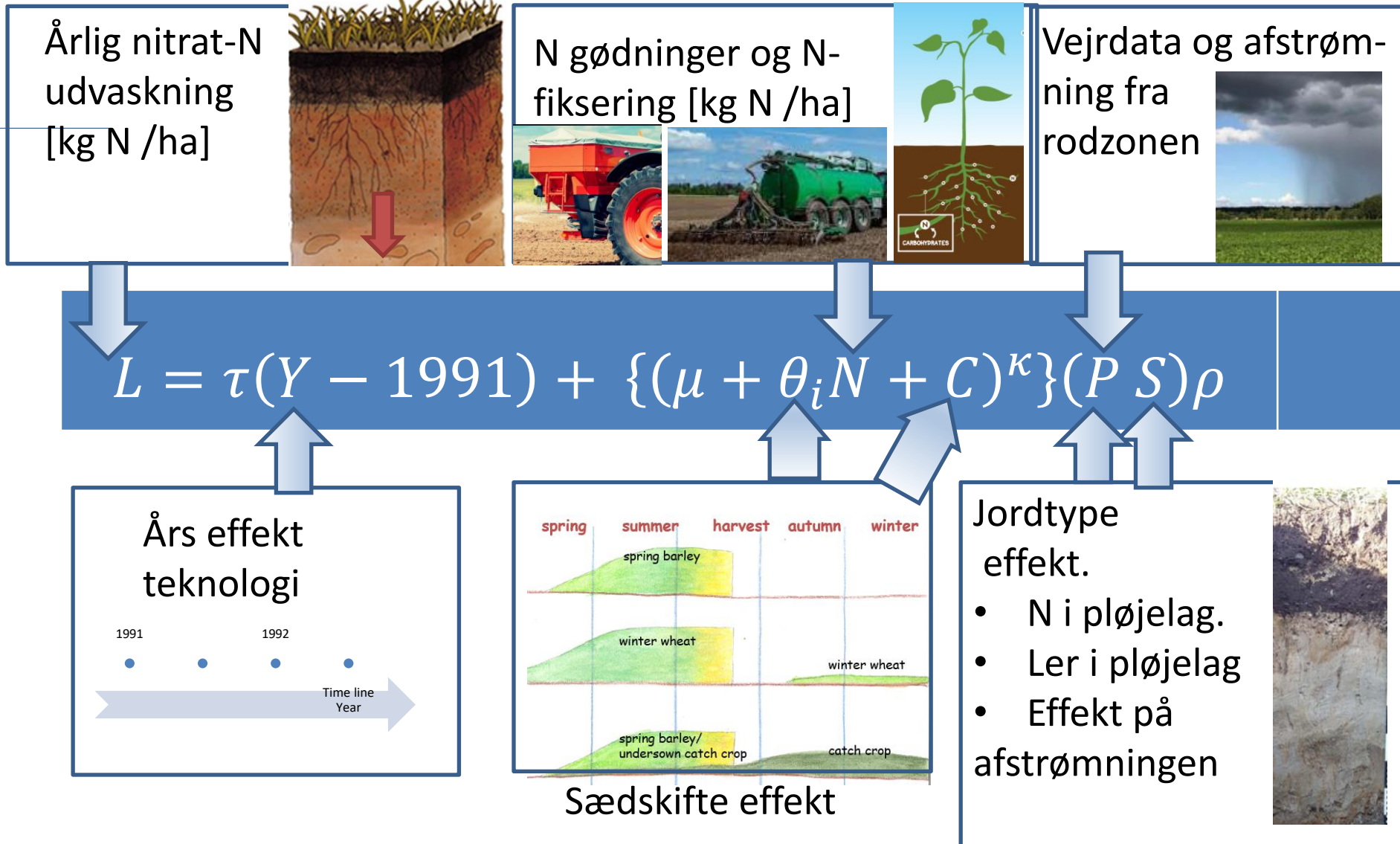
Kalibreringsdata

Krydsvalidering

NLES5 modellen udviklet ud fra målinger

Metode anvendt i nitrat udvaskningsberegninger

Landsdækkende Databaser (1990-2021)

Bedriftsdata

- Gødningsforbrug
- Efterafgrødeareal

Markdata

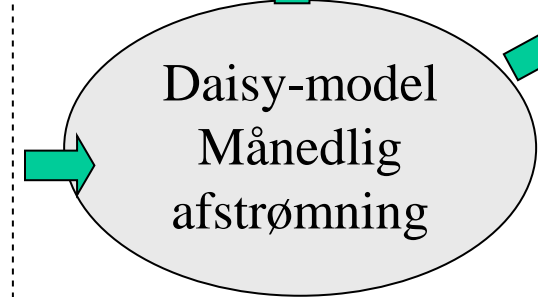
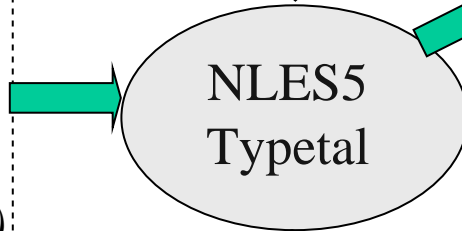
(Skala: Sogn, markblok, Markkort)

- Arealanvendelse
- Jordbundsdata
- Vanding
- Efterafgrøder (fra 2019)

Regionale data

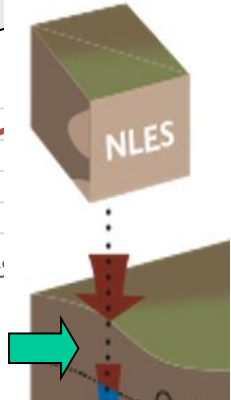
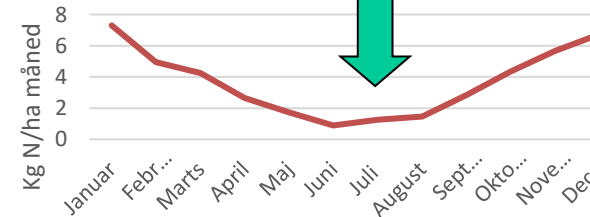
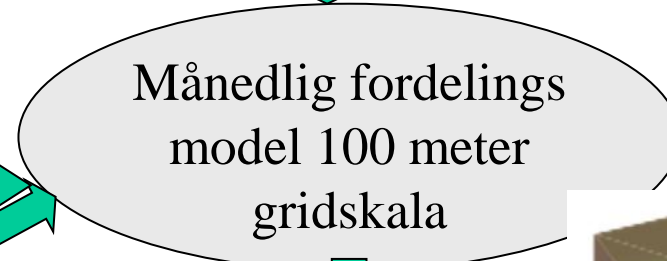
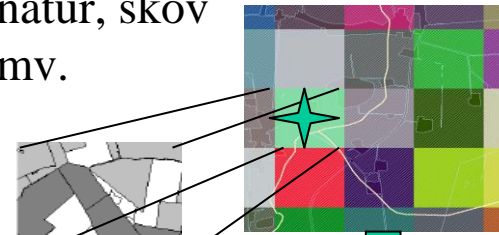
- Daglige vejrdata (1989-2022).
10 km dmigrid skala
- Udbytter årlige
- Jordtype fordeling på 10 km dmigridskala

Modelberegninger

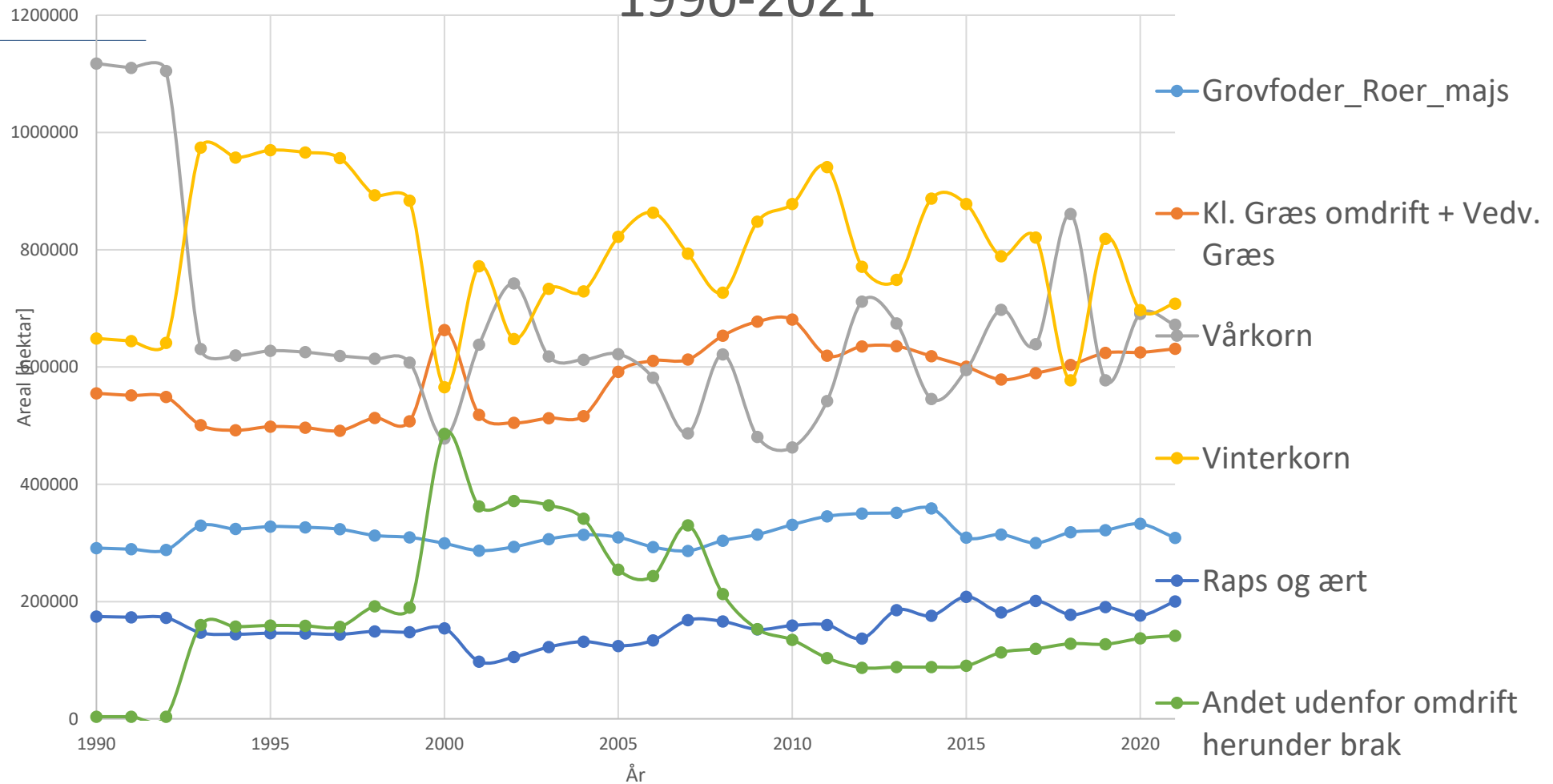

Årlig nitratudvaskning

Marker, byer, natur, skov mv.

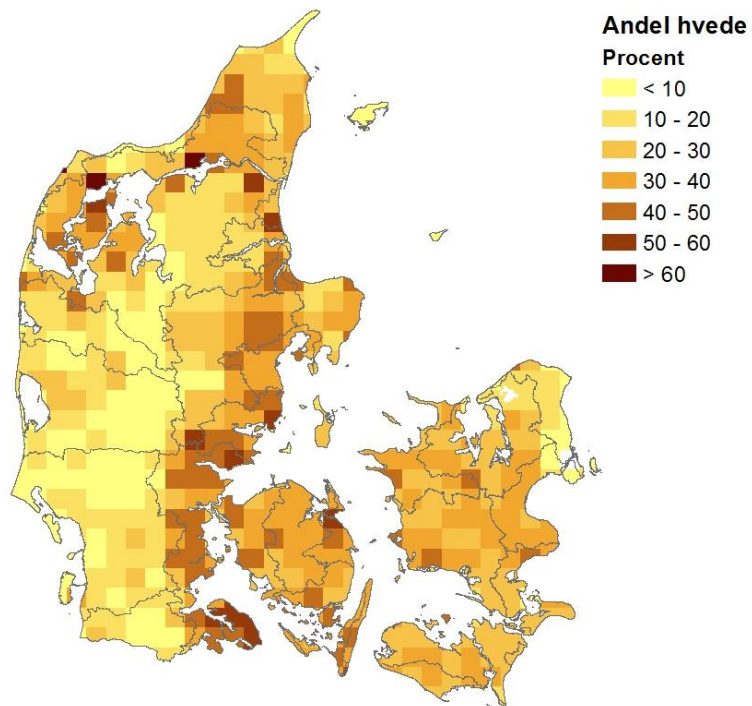

Arealanvendelse på landbrugsarealet i Danmark 1990-2021

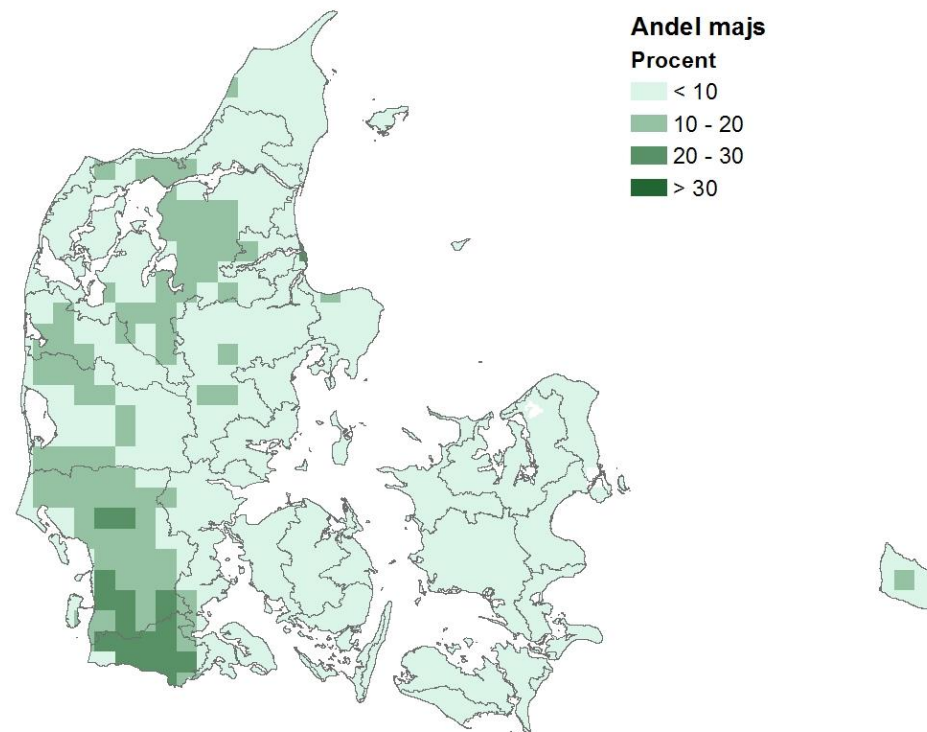

Afgrøder 2011 [% af landbrugsareal]

Vinterhvede

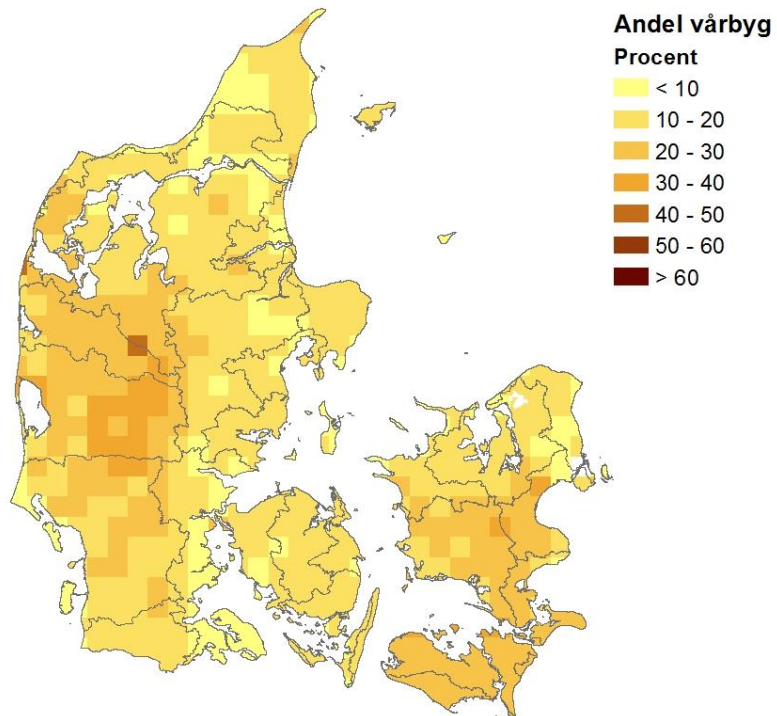

Majs

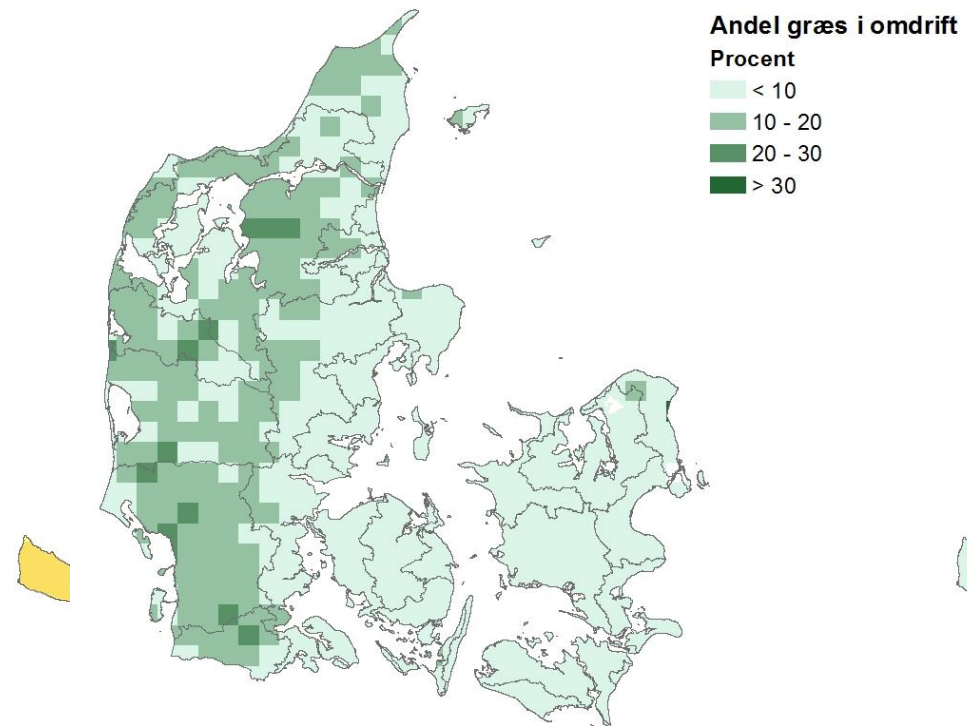

Afgrøder 2011 [% af landbrugsareal]

Vårbyg

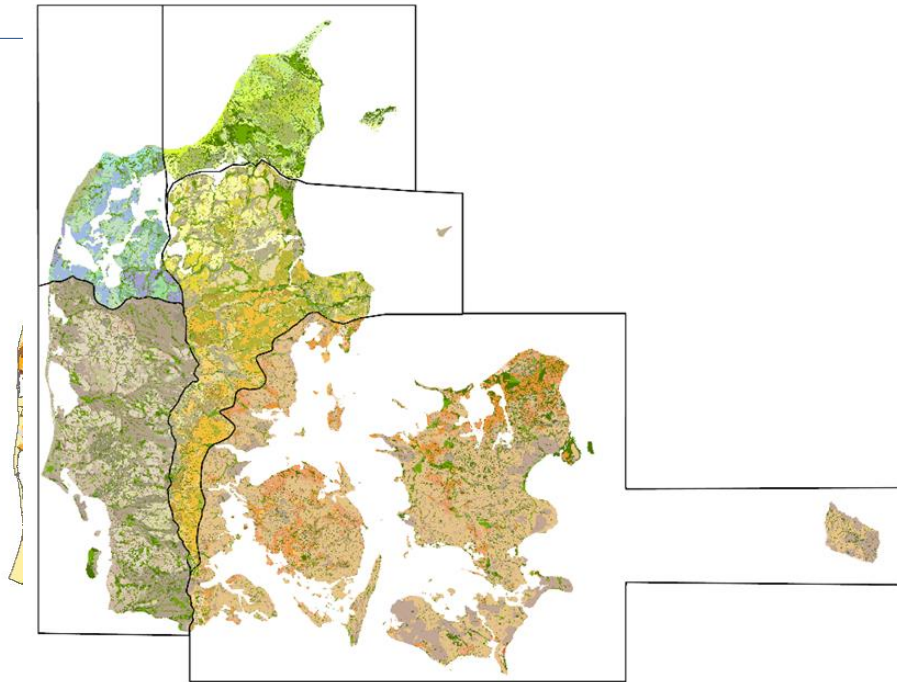

Græs i omdrift

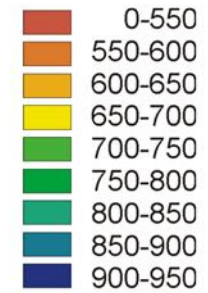
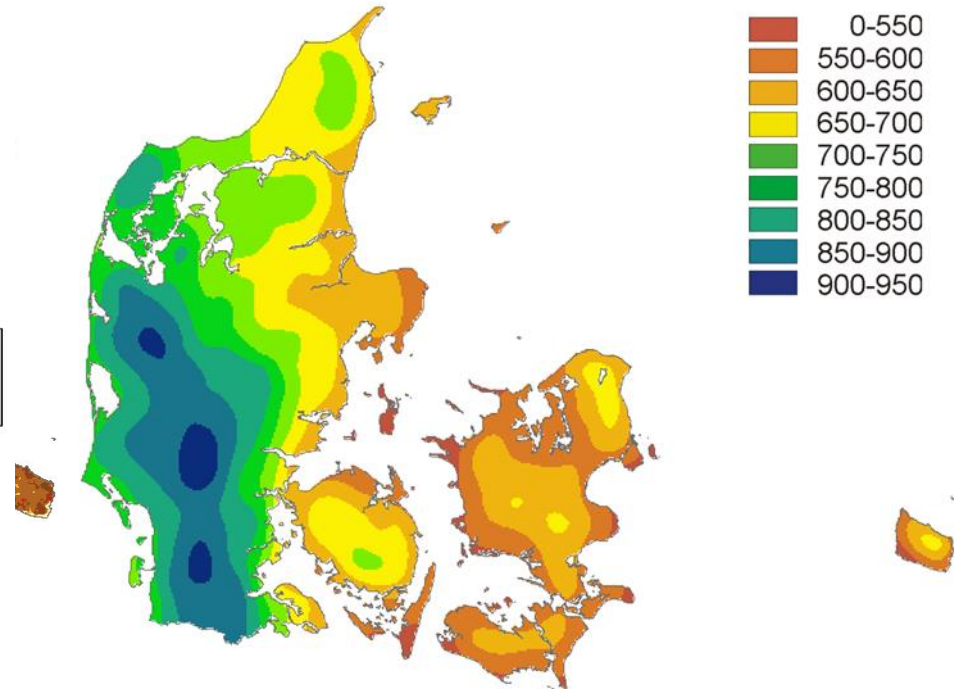
Jordbundstyper

Soil profile descriptions	Georegion ØST DK	Georegion MIDTJYLLAND	Georegion VESTJYLLAND	Georegion NORDJYLLAND	Georegion THY
Freshwater gyttja	MS 1-4-4	MS 1-3-4	ES 1-1-1	ES 1-1-1	ES 1-1-1
Freshwater peat	DS 1-4-4	DS 1-3-4	FS 1-1-1	HS 1-1-7	DS 1-3-4
	ML 4-7-7	ML 1-5-7	ML 1-4-5	ES 1-1-1	ES 1-1-1
	DS 4-4-4	ML 4-5-7	DS 1-3-1	HS 1-1-7	HS 1-1-3
	ML 4-4-4	DS 4-3-4	DS 1-3-1	DS 1-4-4	MS 1-4-6
	ML 4-7-7	MS 4-3-4	ML 4-4-5	HS 1-1-1	MS 4-4-6
	DS 4-4-4	ML 4-5-7	DS 4-3-1	HS 1-4-7	ML 4-5-7
	ML 6-7-7	DS 4-3-4	ML 4-4-5	DS 4-4-4	DS 4-3-4
	ML 7-7-7	ML 6-7-7	DS 4-3-1	YS 1-3-3	ML 6-7-7
			TS 1-1-1	YS 4-3-3	

Postglacial layers: FS = Freshwater sand, HS = Saltwater sand, ES = Aeolian sand - Lateglacial layers: TS = Freshwater sand

Årlig nedbør 1961-1990 [mm/år]

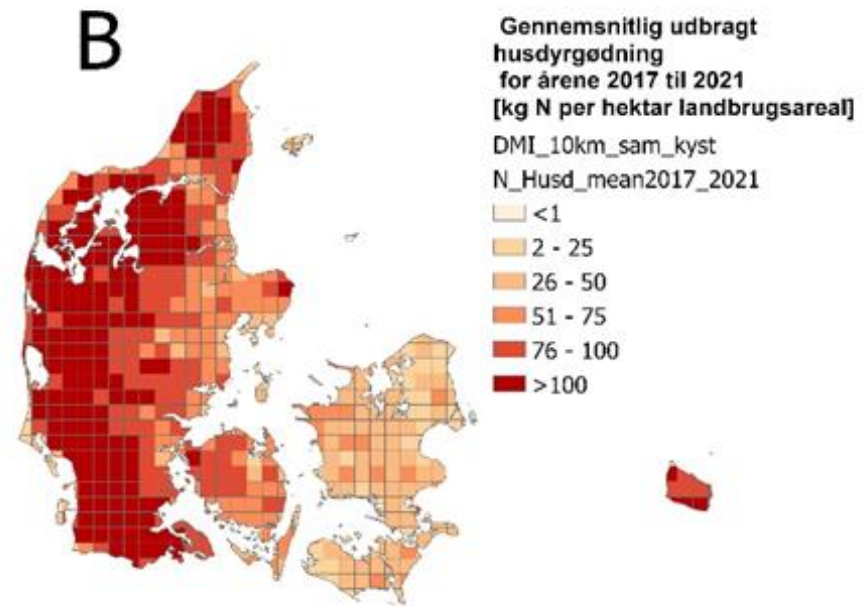
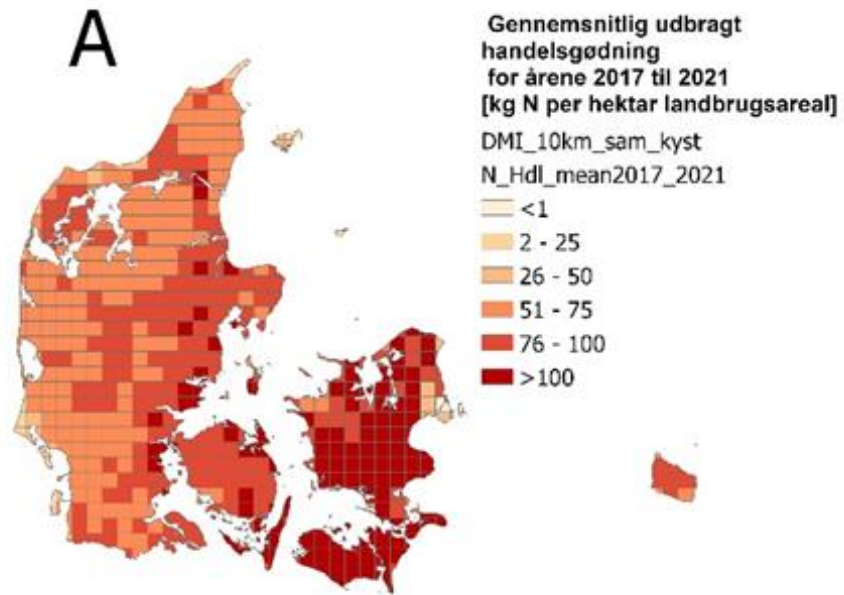

N Gødskning fordelt i landet [kg N/ha]

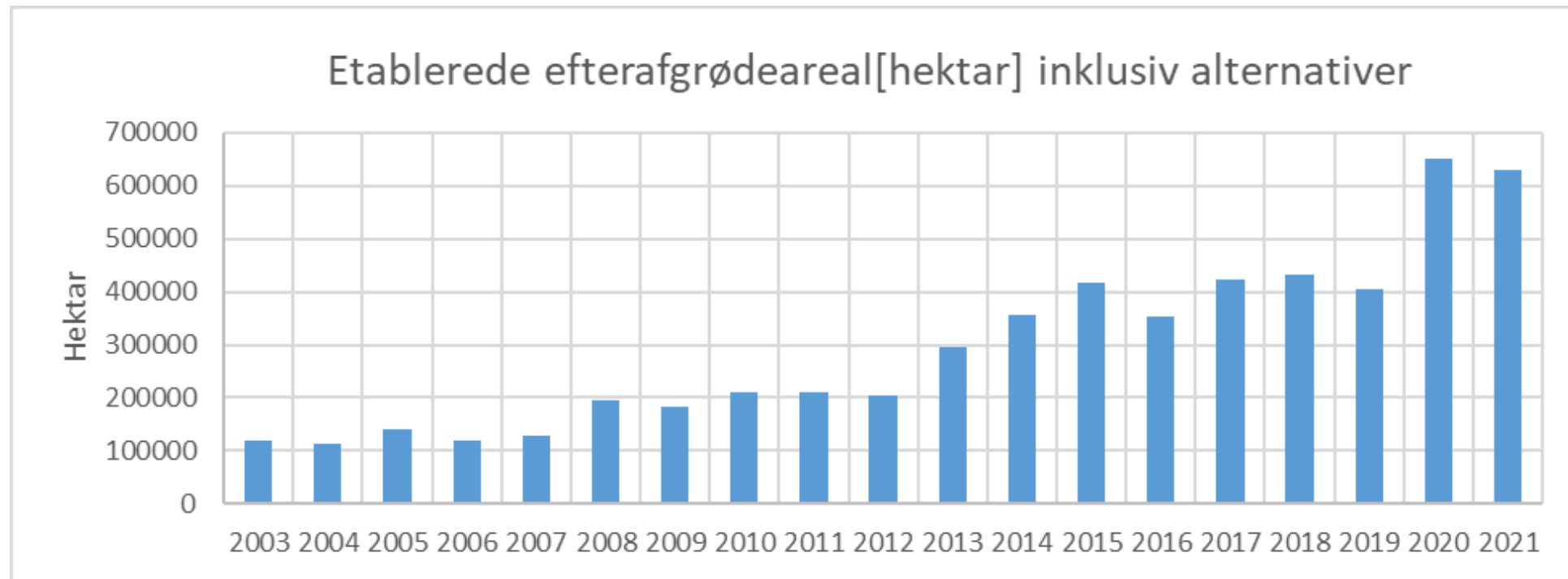
Handelsgødning

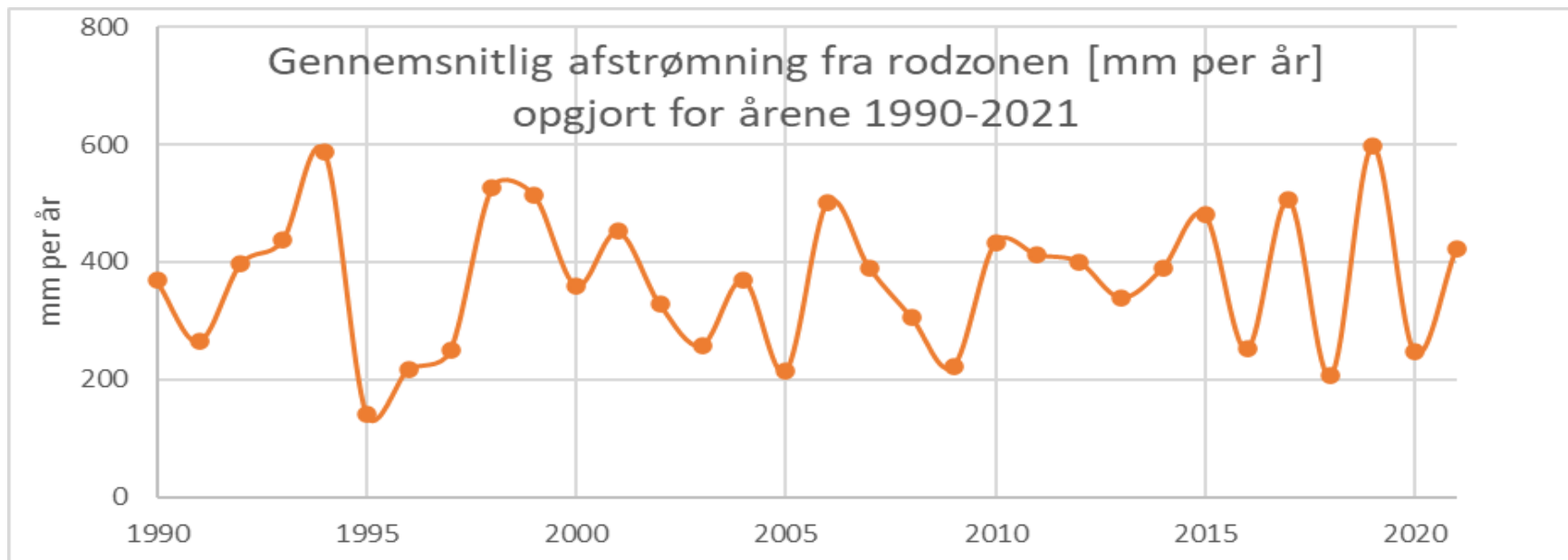
Husdyrgødning

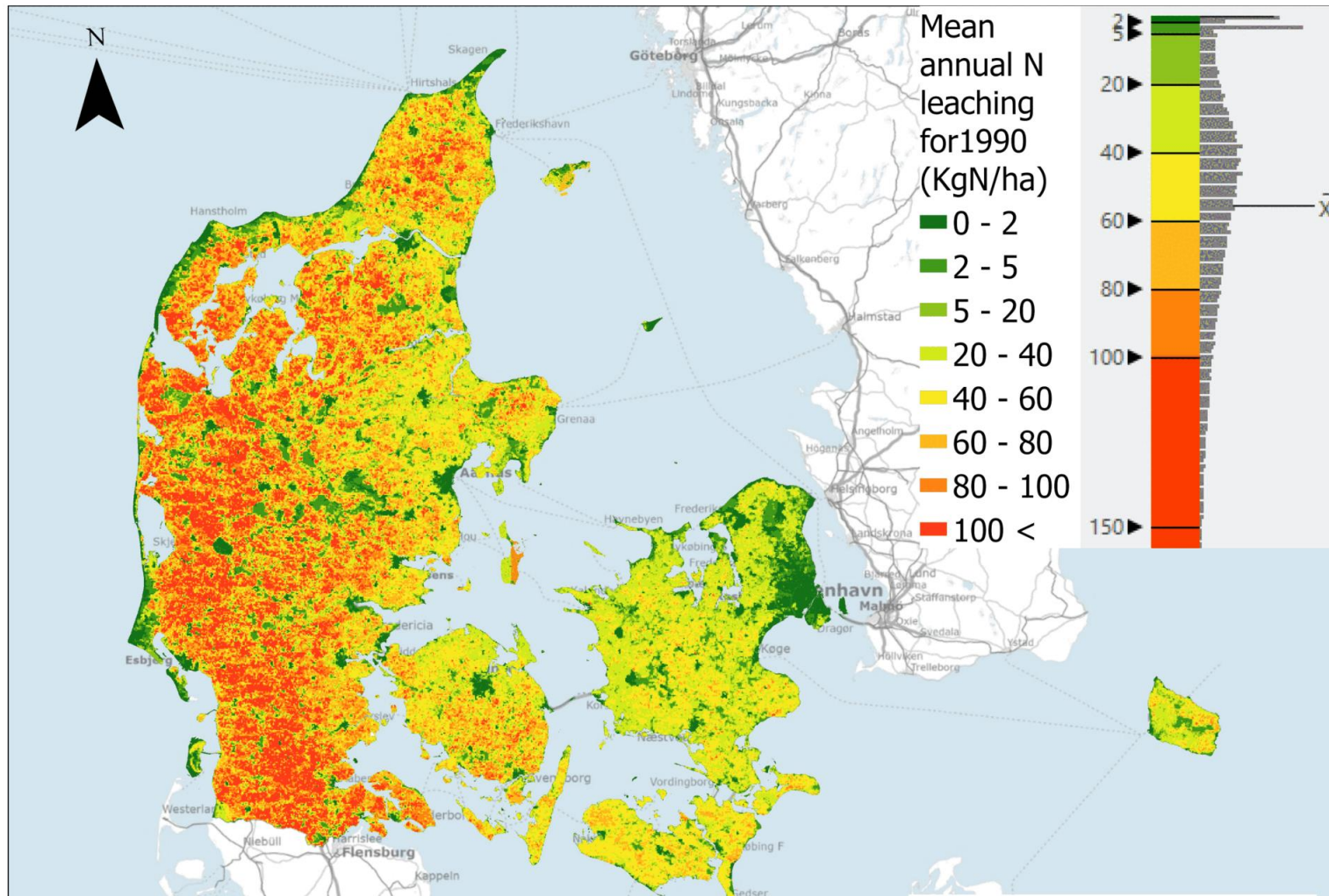

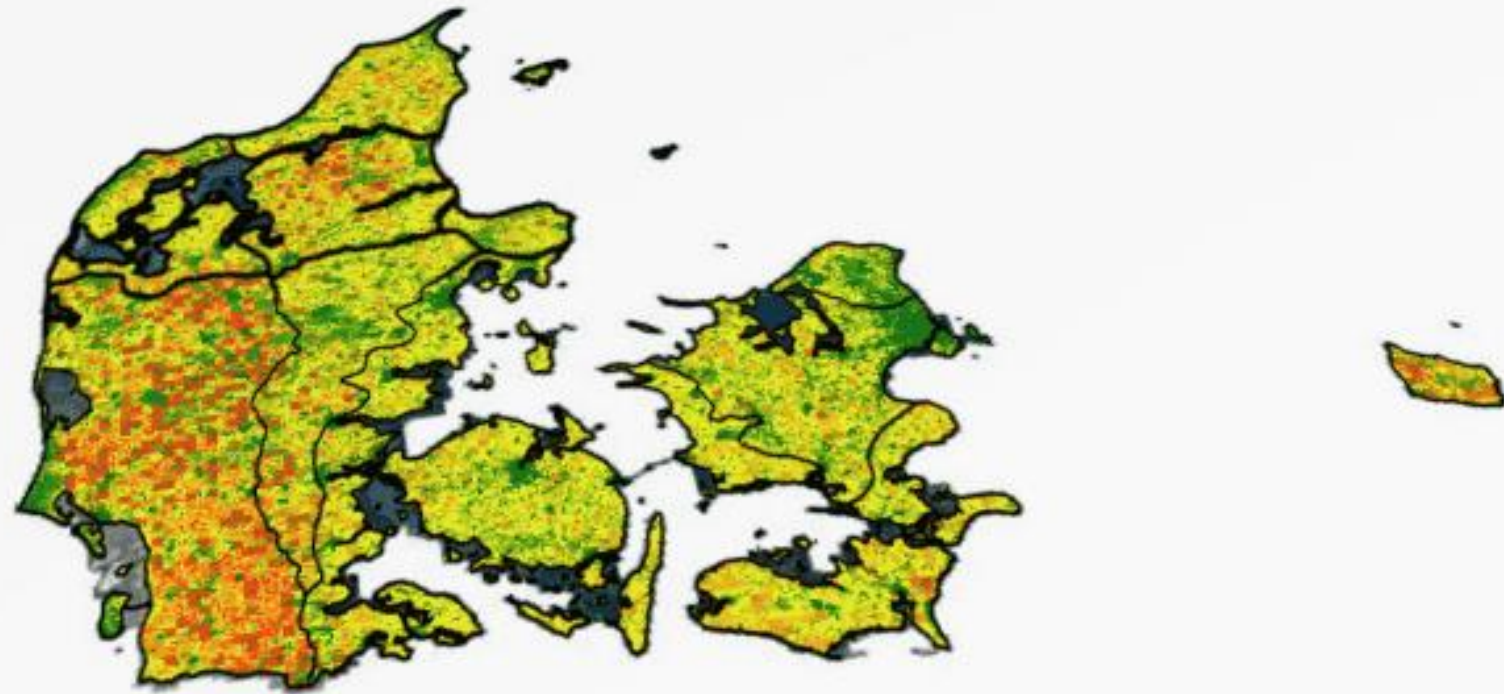
Etablerede efterafgrøder inklusiv alternativer fra 2003-2021

Årlig nitratudvaskning [kg N/ha]

Plantekongres, 8. - 9. januar 2025, Herning

Beregning af det nye kvælstof-retentionskort

Seniorforsker, Anker Lajer Højberg, GEUS

G E U S

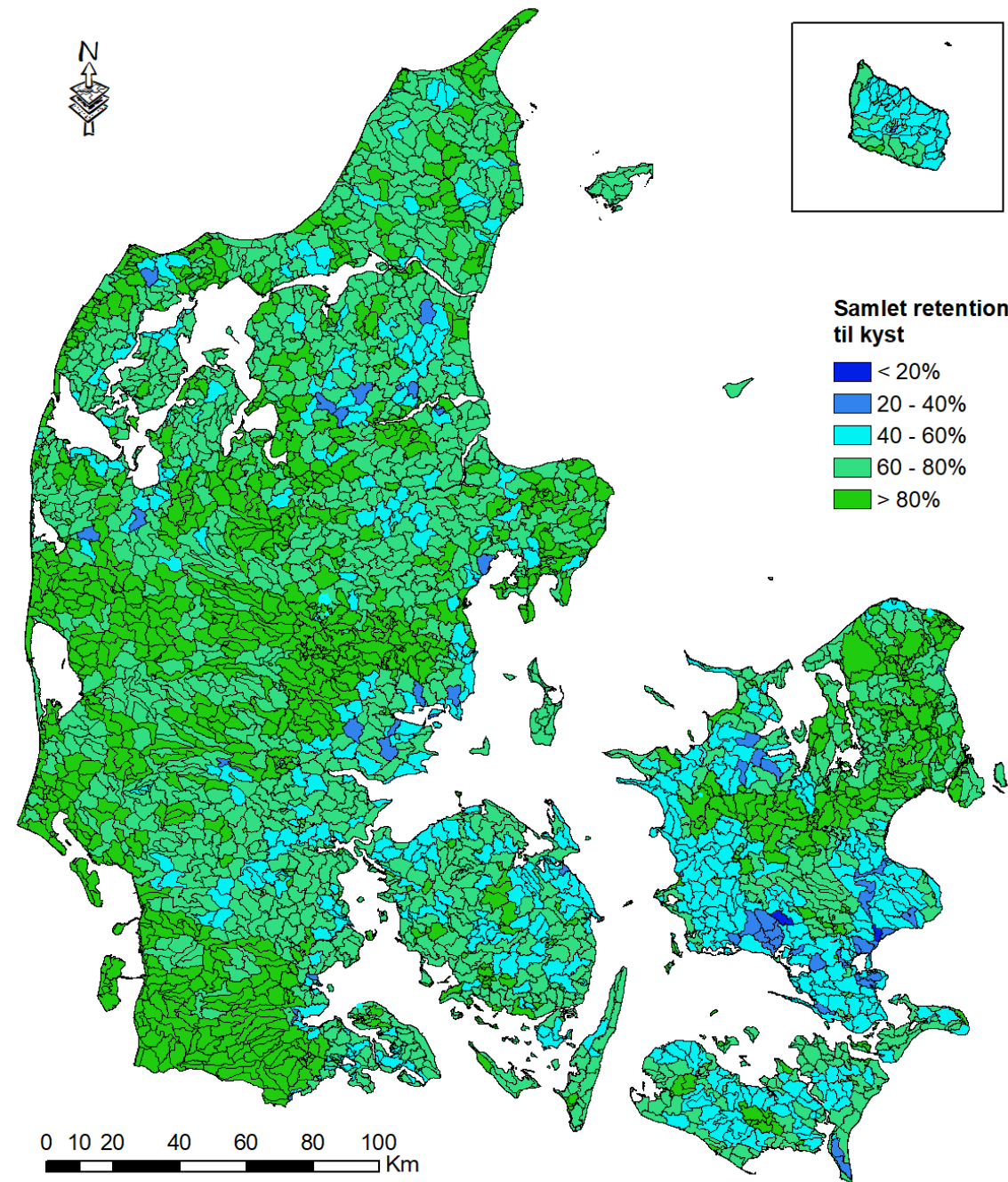

Foto: Emil Skole Henriksen & Anne Hasselholt

Status

Nationale kvælstofretentionskort

- N-retention beregnet for deloplande på $\sim 15 \text{ km}^2$
  - N-retention grundvand
  - N-retention overfladevand
  - Samlet N-retention, mark til kyst
- Retentionsprocenten angiver middel retentionen inden for oplandet
- Erkendt at der er store variationer inden for oplandene

Forbedret kvælstof-retentionskortlægning

Nationale retentionskort

- Samlet retention fra rodzone til kystvande + opdelt på grundvand og overfladevand
- Mindre geografisk opløsning end nuværende kort (ID15)
- Kvantificering af usikkerhed på den samlede retention

Understøtte

- Ny reguleringsmodel for bedriftsnær regulering af landbrugets kvælstoftab
- Prioritering af arealer

Partnere: GEUS, AU (DCE og DCA)

Nationale Kvælstof Model (NKM)

Udvaskning NLES5 model

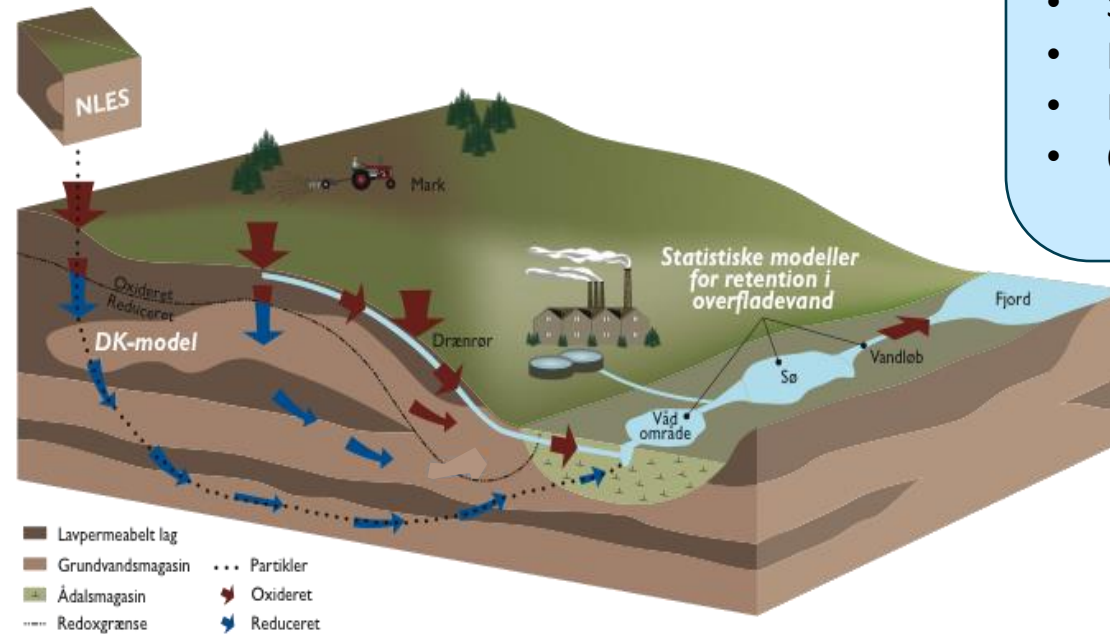
- Opdateret datagrundlag
- Opdateret afstrømning
- Landbrugsdata 1990-2021
- Månedsudvaskning beregnet med en nyudviklet model

Grundvand

- Opdateret beskrivelse af undergrund
- Forbedret beskrivelse af dræntransport
- Ny geokemisk model for omsætning af nitrat
- Detaljering af geografisk opløsning

Overfladevand

- opdaterede og nye modeller (udvidet datasæt og nye målinger)
- Små og store vandløb
  - Små og store søer
  - Konstruerede vådområder
  - Mini-vådområder
  - Oversvømmede arealer

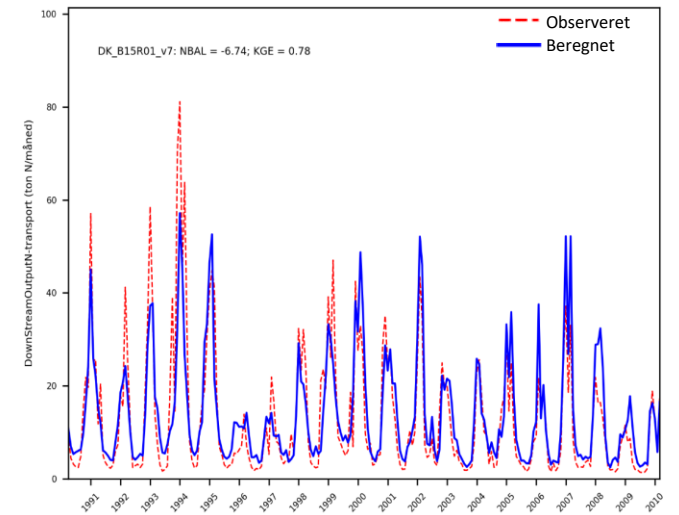
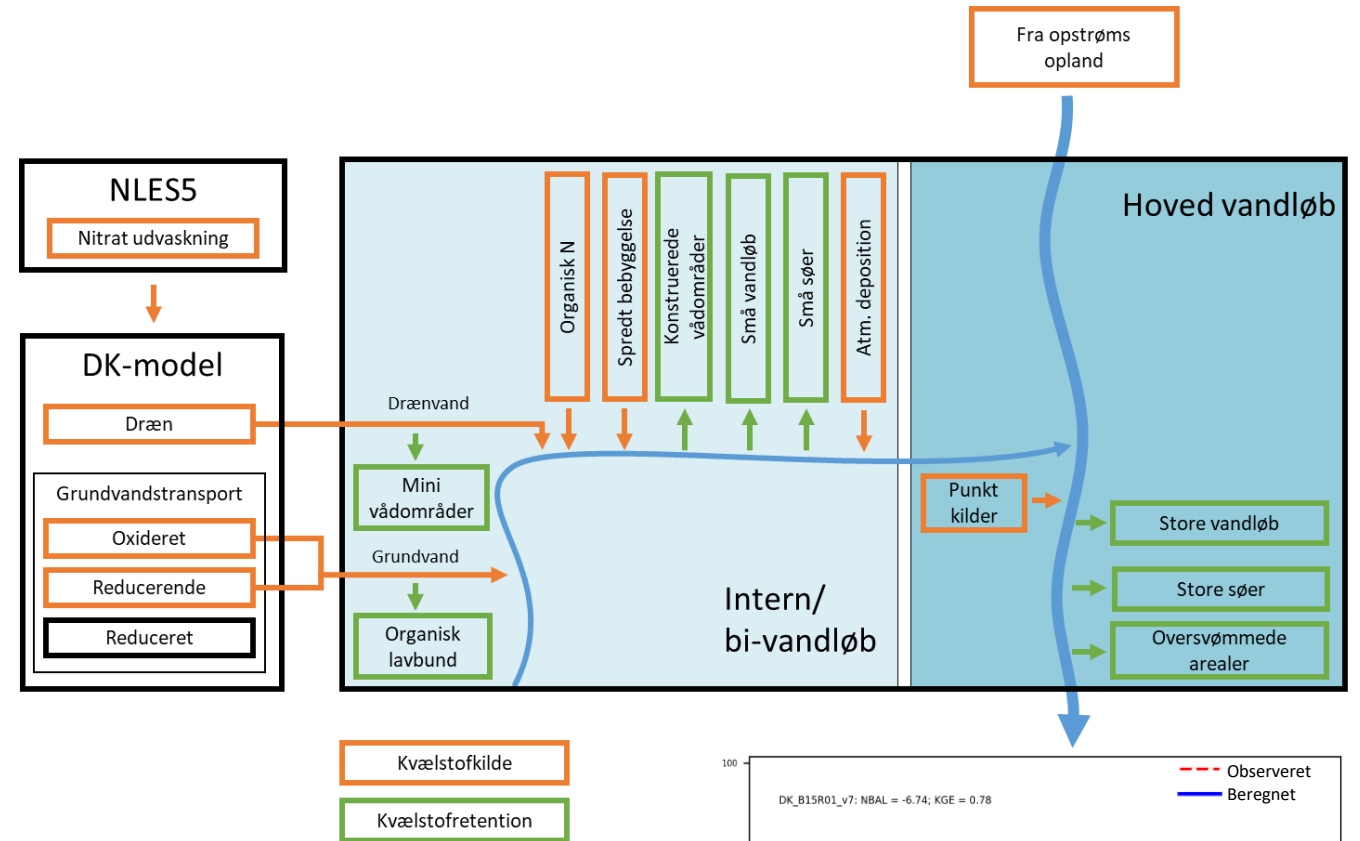
Kobling af modeller for

- N-udvaskning
- Grundvands- og dræntransport samt omsætning
- Omsætning i overfladevand

Beskriver den samlede transport og retention fra rodzone til havet

NKM beregninger

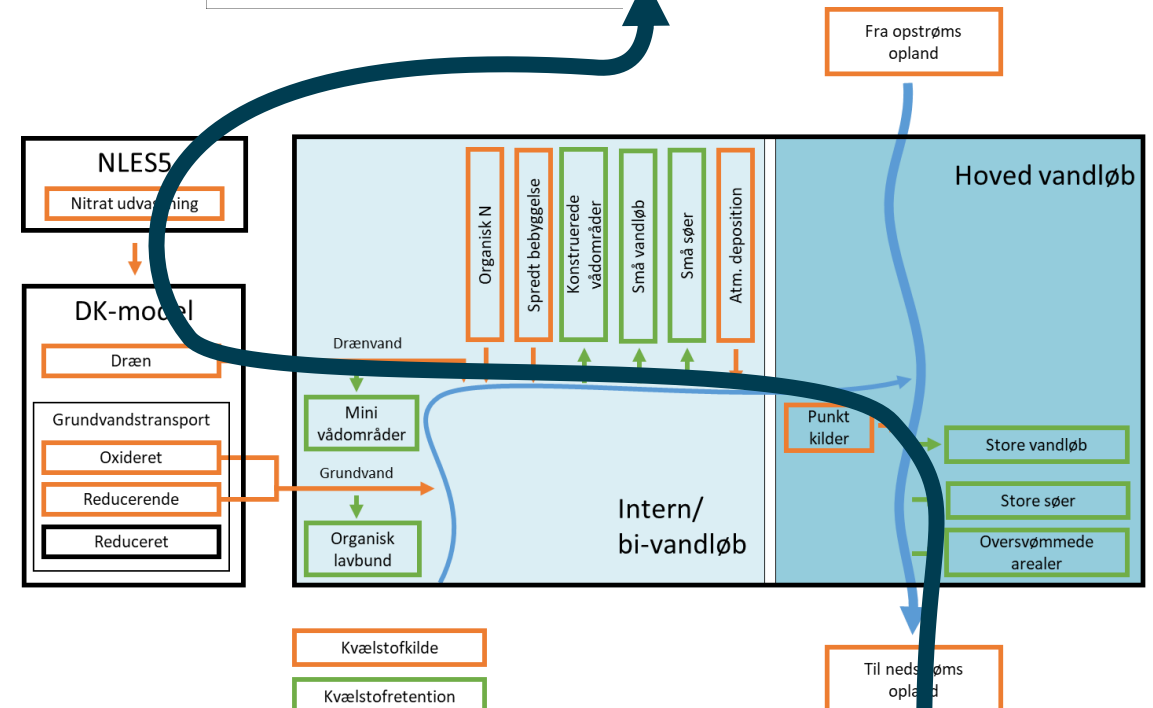
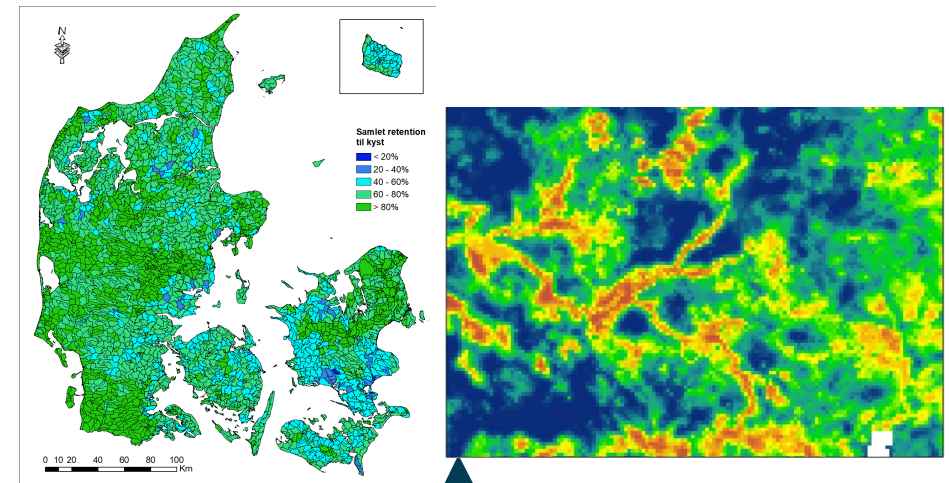
- Beregning af måneds N-transport til havet
  - Sammenholdelse med observerede data

NKM beregninger

- Opdeling og omsætning i
  - Dræntransport
  - Grundvandstransport
  - Overfladevandstransport
- Etablering af retentionskort

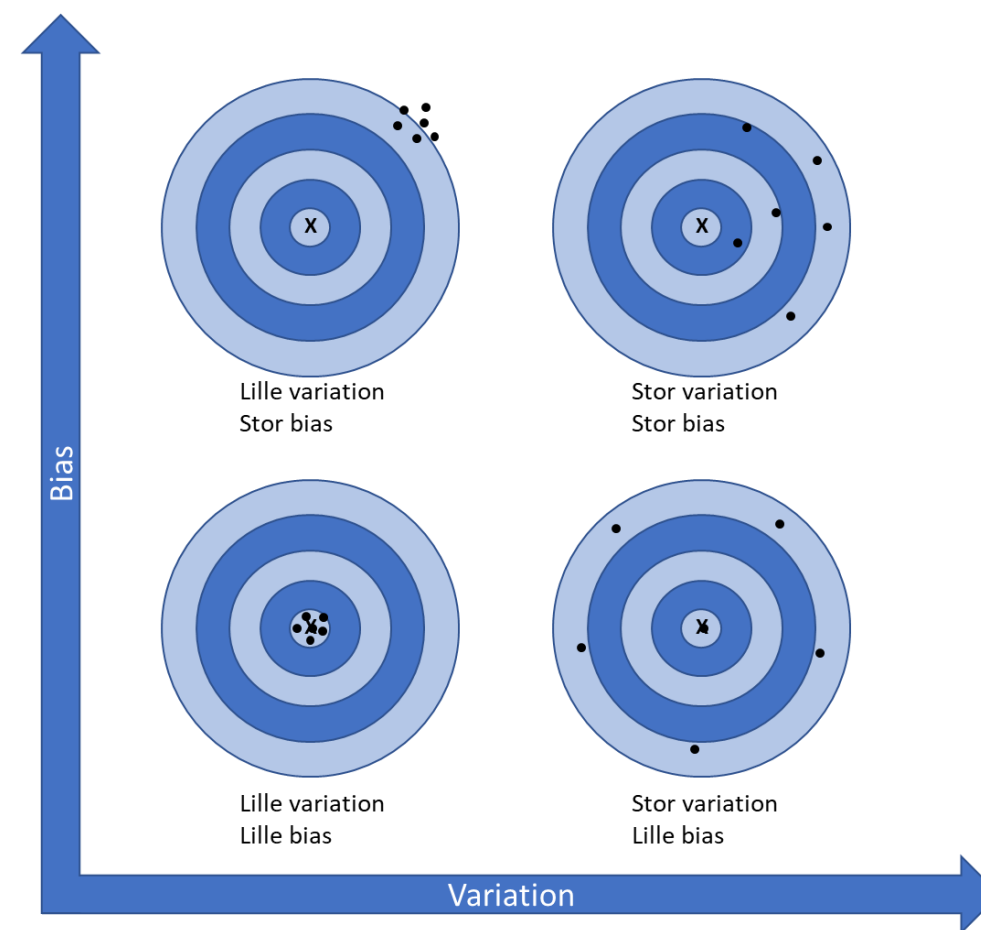
Retentionskort Skala og usikkerheder

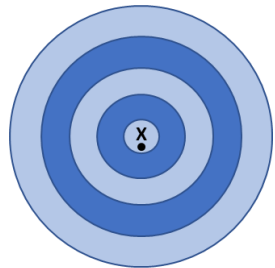
Usikkerhed: Bias og variation

Flere mål for usikkerhed

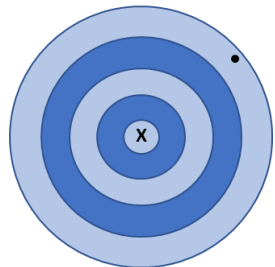
- Bias: Hvor langt er resultaterne fra den sande værdi
- Variation: Hvor meget påvirkes resultaterne af manglende kendskab (usikkerhed) på de indgående data og parametre

Bias

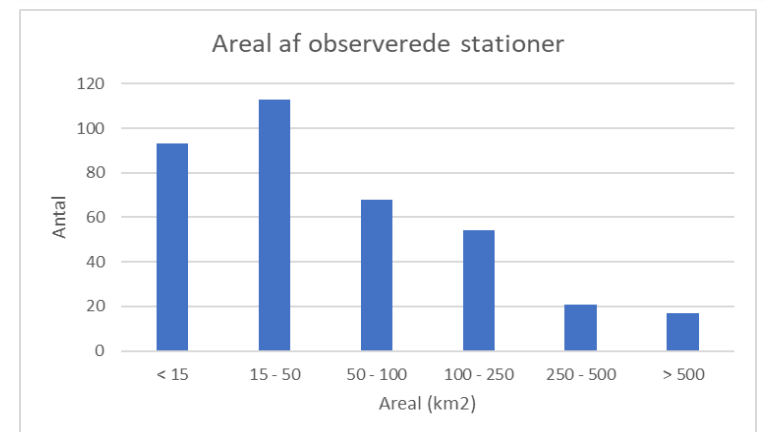
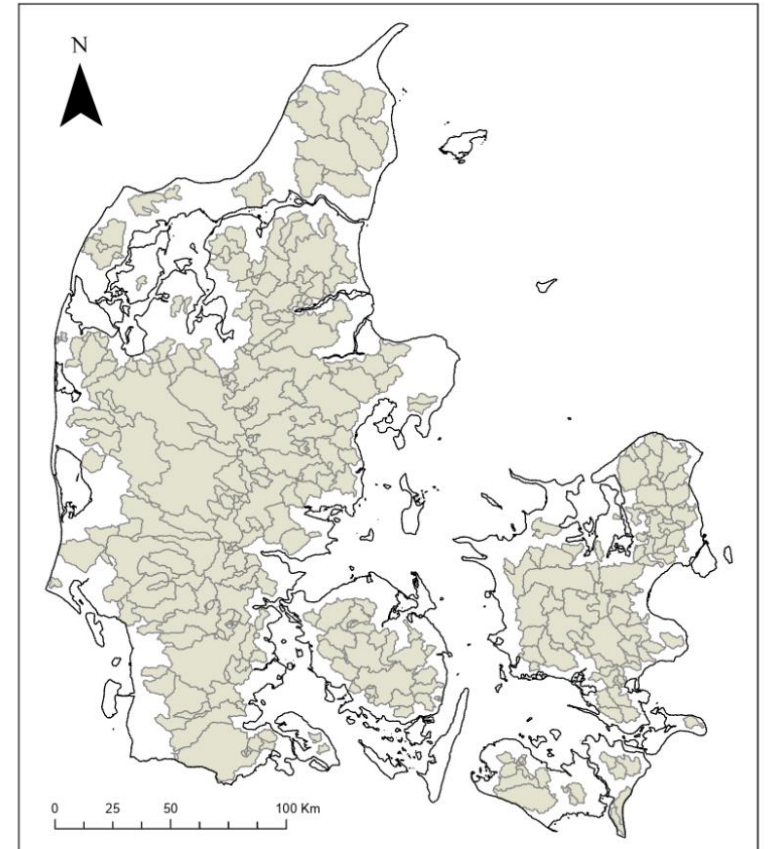

Lille bias

Stor bias

- Bias vurderes på basis af observationer (overensstemmelse mellem observeret og beregnet kvælstoftransport)
- Vurderes på samme skala som observationer

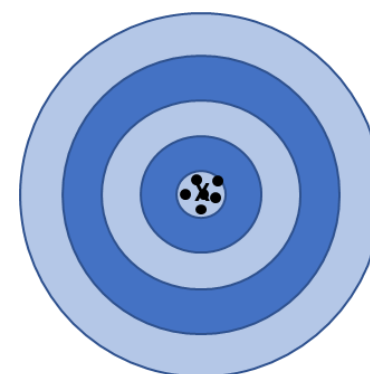
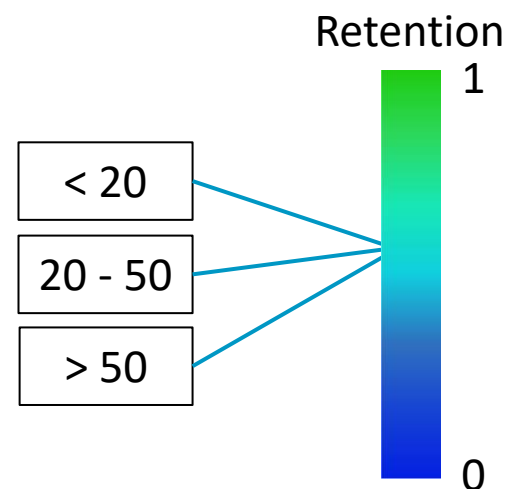

Variation

Variation på bestemmelsen af N-retentionen afhænger af

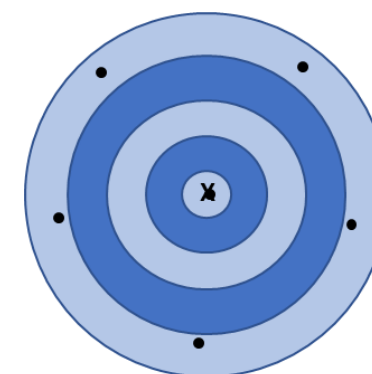
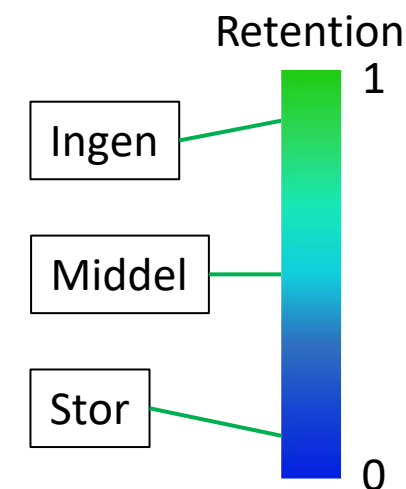
- Hvor stor betydning de fysiske og biogeokemiske forhold har for den samlede retention
- Hvor godt vi kender disse forhold

Antal lappedykkere

Lille variation

Dræning

Stor variation

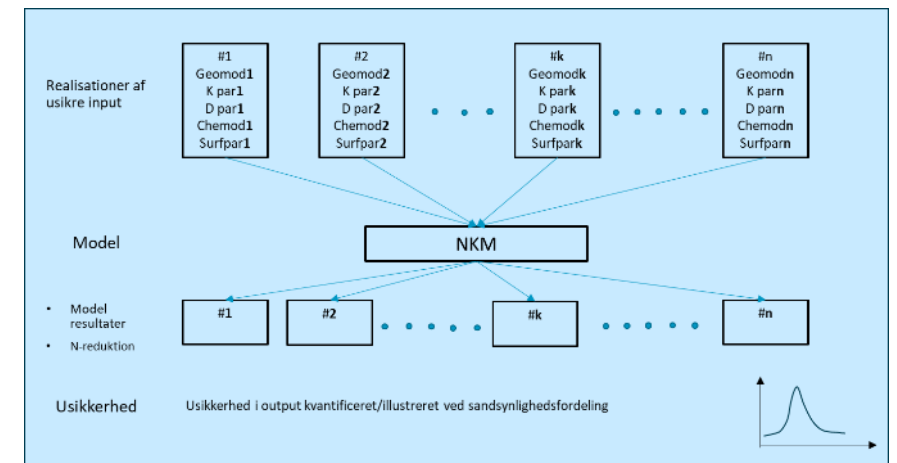
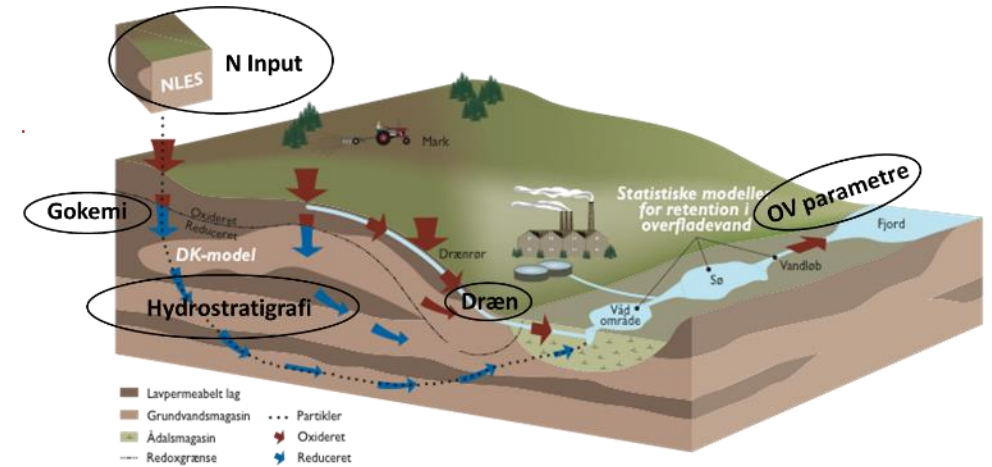
Usikkerheder på modelstruktur og parametre (variation)

Usikkerhedskilder

- N-udvaskning
- Struktur i undergrunden (hydrostratigrafiske model)
- Hydrologiske parametre
- Geokemiske parametre
- Omsætningsparametre for overfladevandsmodeller

Kvantificering

- Monte Carlo simulering
- Afvikling af et stort antal realisationer (lige sandsynlige modeller)
- Analyse af resultater på tværs af realisationerne

Udfordringer – mindre skala

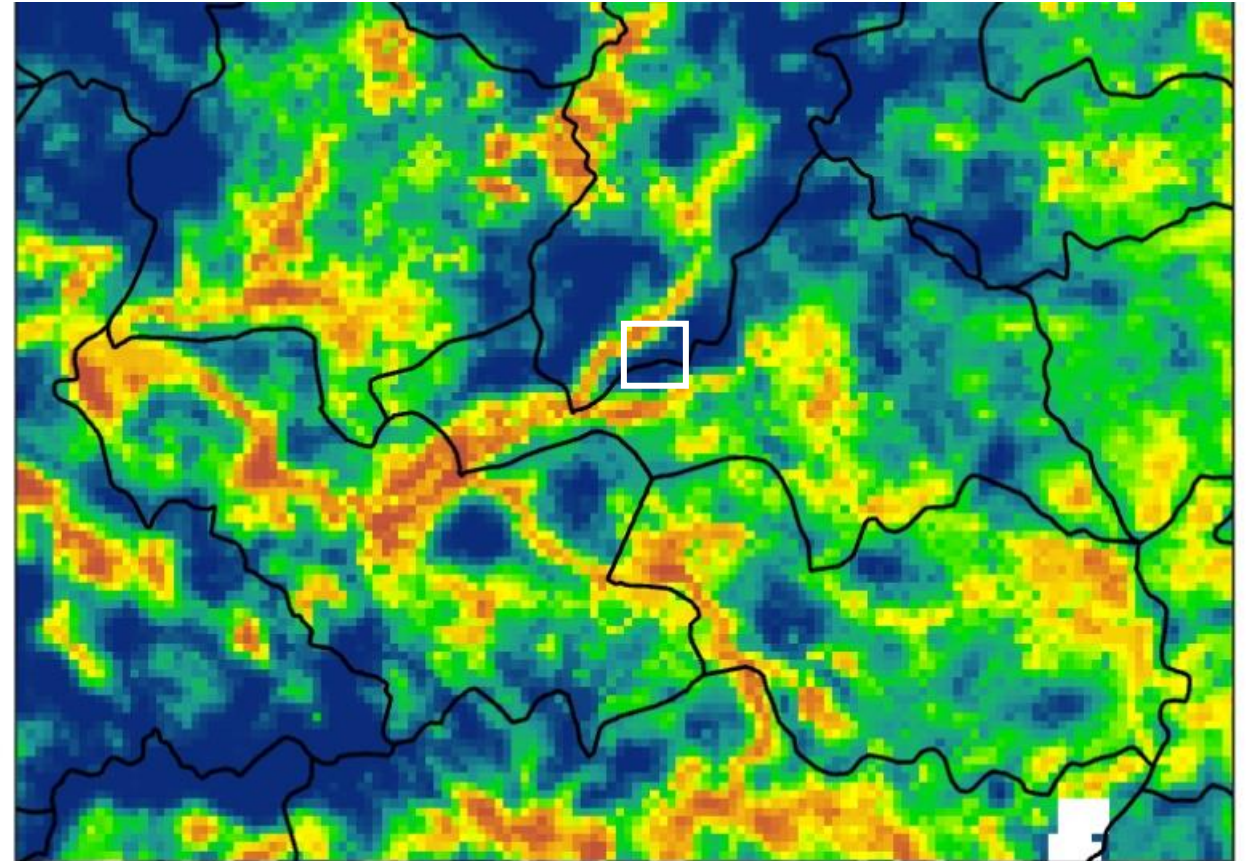
Jo mindre skala for modelresultater, des mere vil resultaterne være påvirket af den geografiske opløsning af input data

- Model beregninger gennemføres på 100 x 100 m grids
  - Sande usikkerhed kan ikke bestemmes på gridskala
    - Opløsning af input data er ofte mindre
    - Sande usikkerhed på input ikke kendt
    - Geografisk misforhold ved processering af data
    - Numeriske fejl
- Det er ikke muligt at estimere den sande usikkerhed for hvert modelgrid
- Der er behov for aggregering før anvendelse af resultater

Afgrænsning af arealer

- Aggregering af resultater over et prædefineret areal har tidligere været benyttet
  - Fordele: Nemt at forstå og implementere
  - Ulemper: Forskelle udglattes

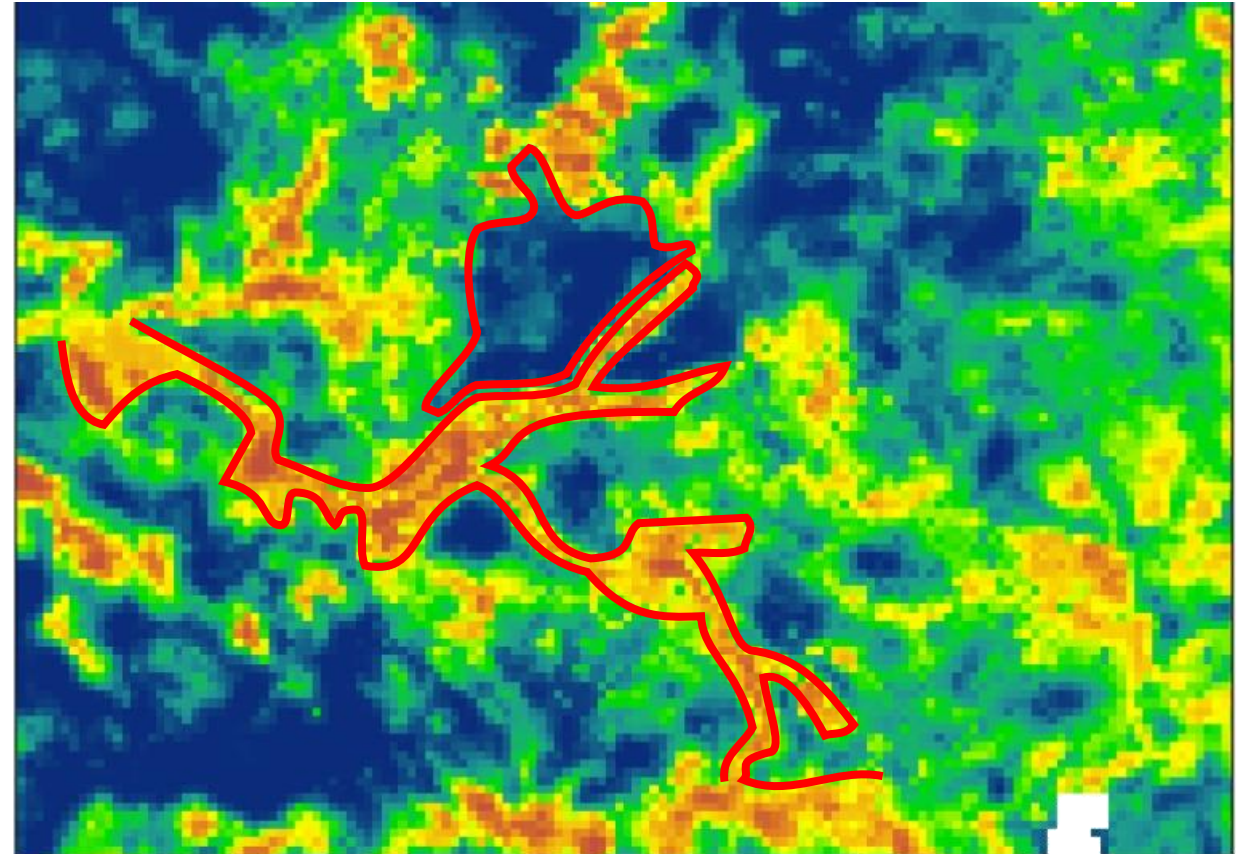
Test datasæt

Afgrænsning af arealer

- Aggregering ved "region growing"
  - Identificér nabogrids der er sammenlignelig og gruppér disse
  - Strukturelle variationer beholdes

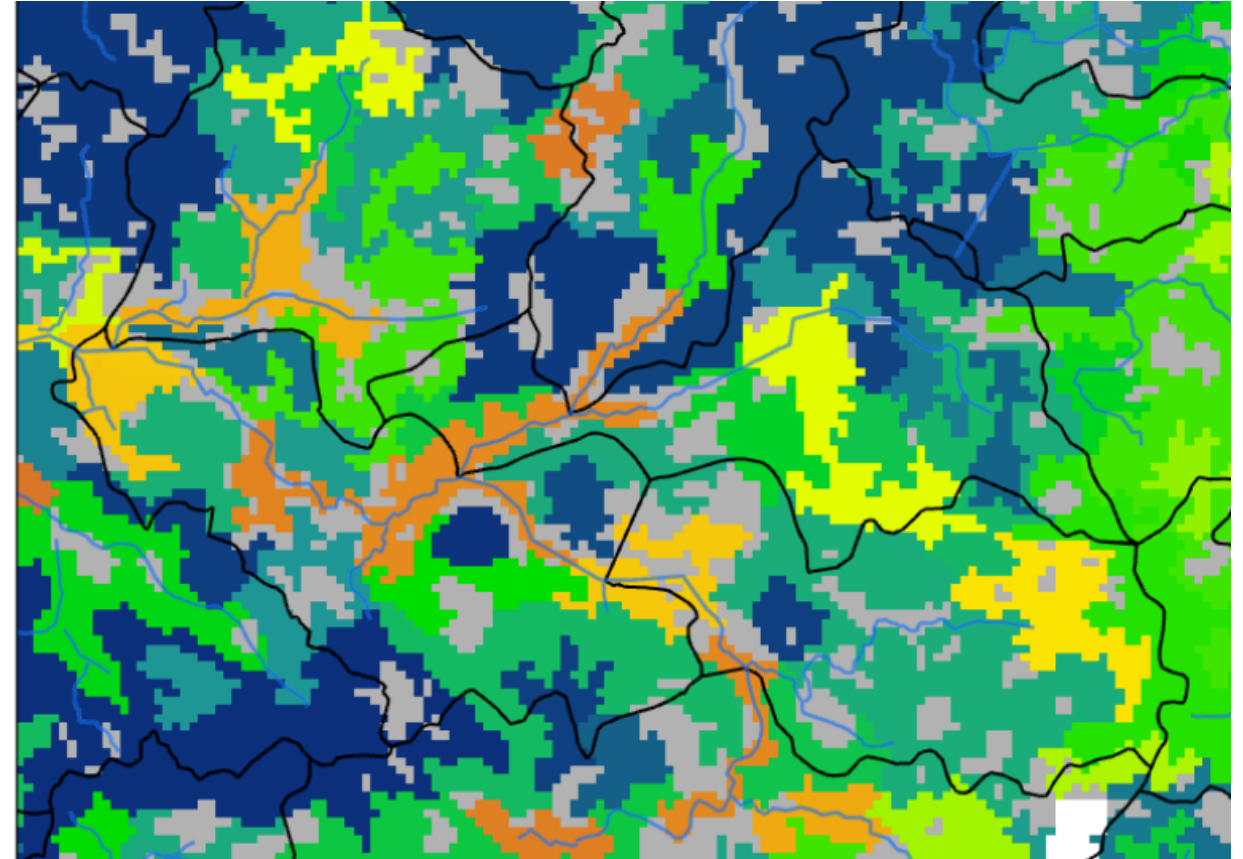
Test datasæt

Afgrænsning af arealer - udfordringer

- Hvordan defineres kriterier for sammenlignelig
- Des striksere kriterier, des
  - sikre udpegning
  - flere grids vil ikke blive grupperet
- Håndtering af områder med stor heterogenitet (grå arealer), hvor grids ikke kan grupperes med andre

Test datasæt

Opsummering

- Nye kvælstof retentionskort udvikles på ny skala
  - Afgrænsning af sammenhængende arealer med sammenlignelig retention
  - Størrelse af afgrænsede arealer vil være meget varierende
  - For hvert areal bestemmes en variation af retentionen
- For nogle arealer vil variationen i retentionen være stor og usikkert bestemt, for disse arealer vil variationen i retentionen være stor
- Udvikling af retentionskort for grundvand, overfladevand og samlet retention fra rodzone til hav. Skala for de tre retentionskort vil være forskellige

